

אמר רבה אף על פי שאין קנין כולי –

Rabboh said, even though there is no acquisition, etc.

Overview

The גמרא cites a dispute between רבה who maintains אין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מידי מעשר, and רבי אלעזר who maintains יש קנין לעכו"ם וכו'. Our תוספות reconciles the view of רבה with seemingly contradictory sources.

anticipates a difficulty:

והא דתניא לעיל¹ (דף מג,ב) אף על פי שעשה² ישראל נימוסו פטורה מן המעשר אלמא יש קנין –
And this which the ברייתא taught previously, 'even though the נכרי made his field as collateral for the ישראל, nevertheless it is exempt from מעשר'; it is evident that יש קנין, which contradicts the view of רבה –

responds:

איכא לאוקמא בסוריא כדמשני לקמיה³ –

We can establish that ברייתא that the field was in סוריא as the גמרא answers shortly –

anticipates another difficulty:

וההיא דהשואל (בבא מציעא דף קא,א) דהמקבל⁴ שדה אבותיו⁵ מן העובד כוכבים דמעשר⁶ ונותן לו –
And regarding that משנה which is cited in השואל, 'one who contracts to service the field of his fathers from a נכרי, the rule is that he must first give מעשר from the entire produce and then give to the נכרי his share' –
ודחי לה התם דלעולם יש קנין⁷ –

And the גמרא there rejects the proof, that really יש קנין, and the reason he is required

¹ The נכרי borrowed money from the ישראל and set up his field as a משכון (see ד"ה הא תוס' [TIE footnote # 10] that the ישראל eats the פירות), the ישראל is exempt from תרו"מ; proving that אין קנין.

² In the ברייתא there it reads נימוסו לו (לישראל) שעשה לו, so here too it should seemingly read נימוסו לו.

³ See the bottom of this עמוד. We can maintain that כיבוש לא שמה כיבוש so the חיוב מעשרות in סוריא is only מדרבנן, and therefore by a נכרי has חיוב מדרבנן (see ד"ה בסוריא there רש"י). See רש"י, who asks, why did not the ישראל ask this question and give this answer as it did regarding the ברייתא of ישראל שלקח.

⁴ המקבל means that he is contracting to be a sharecropper (the מקבל does all the work) and he and the owner either divide the produce or he gives the owner a certain amount (or percentage) from the produce.

⁵ In the גמרא there שדה אבותיו can mean a Jewish field (in א"י), or it can mean the sharecropper's parents field, which the נכרי took away by force, עיי"ש.

⁶ Let us assume that the field yielded a hundred bushels, which would give the מקבל fifty and the נכרי fifty. However we require the מקבל ישראל to set aside ten bushels for מעשר (to give to the לוי). The נכרי receives fifty bushels (he is not concerned for מעשר) and the ישראל receives only forty. We make the ישראל pay five extra bushels for the share of the נכרי. This would seemingly prove that אין קנין, therefore there is a חיוב מעשרות.

⁷ The conclusion therefore is יש קנין, which contradicts the view of רבה. See 'Thinking it over'.

to give the entire מעשר is a קנס.

responds: תוספות

אף על פי שהדיחוי אמת⁸ כדדייק מדנקט מציק⁹ מכל מקום ראיה גמורה ליכא -
Even though the rejection is valid, as the גמרא infers from another which
mentions that the נכרי was a מציק, nevertheless it is not a perfect proof -
ולעולם מצי למימר רבה דסבר אין קנין¹⁰ -

So really רבה can still maintain that אין קנין.

רבי מאיר anticipate a different contradiction, regarding the view of תוספות:

ומיהו אשכחן רבי מאיר דסבר יש קנין בסוף פרק קמא דעבודה זרה (דף כא,א) -
However we do find that ר"מ maintains in the end of the first פרק of ע"ז
that יש קנין -

דאמר אין משכירין להן שדות¹¹ משום דמפקע להו ממעשרות -
Where ר"מ states there in the משנה, we do not rent out fields to נכרים, and as the
מעשרות there explains, because he exempts the field from מעשרות -

דכל זמן שהיא של ישראל כל מי שזורעה חייב במעשר -
For as long as it is owned by a ישראל, whoever plants it is חייב במעשר -
וכי זבנה לעובד כוכבים הזורעה¹² פטור דיש קנין -

- יש קנין since מעשרות פטור from פטור, whoever plants it is נכרי, But when he sells it to a
דאי אין קנין¹³ אין זו הפקעה מה שאין עובד כוכבים מעשר קרקע החייבת -

מחוייב land which is מעשר נכרי, the fact that אין קנין, For if we maintain
הפקעה from מעשרות; מעשרות proves this - would not be considered
דהתם פריך¹⁴ בית נמי מפקיע ממזוזה ומשני מזוזה חובת הדר היא ואין זה הפקעה -

⁸ Generally when we try to prove something from a source, we may reject this proof by saying, 'we can interpret this source in a different way, so there is no proof'. At that point there is no proof either way pro or con, since we can interpret the source either way. However there in השואל, the rejection of the initial assumption (that אין קנין) was not merely a rejection that we can interpret it differently, but rather the initial assumption was refuted. The גמרא there brought proof that we must maintain יש קנין since a similar ברייתא mentioned מציק and the only way we can understand why he mentions מציק, is if we assume יש קנין. See the גמרא there for the details.

⁹ A מציק is a powerful person who forcibly takes what he wants illegally.

¹⁰ Perhaps רבה can find another way how to interpret מציק even if we maintain אין קנין, or perhaps רבה can interpret the (נחלת משה) see אין קנין there in השואל so we can still maintain אין קנין.

¹¹ We do not rent them the fields because of a גזירה that if we rent to them, we may sell it to them and by selling we the field from מעשרות, as מעשרות continues to explain.

¹² The זורעה is פטור even if he is a ישראל.

¹³ אין קנין perhaps, the הפקעה ממעשרות since the reason is הפקעה ממעשרות, ר"מ maintains יש קנין (and if a ישראל plants it he will be חייב במעשרות), but nevertheless it is still considered הפקעה ממעשרות because the נכרי is not giving מעשר from a field which is במעשרות.

¹⁴ In the משנה there, ר"מ stated that one cannot rent out houses and certainly not fields to נכרים. The גמרא explained that by houses, there is only the איסור בארץ חנייה, but by a field there is an additional איסור of הפקעה ממעשרות. The גמרא answered הדר חובת הדר that by houses there is also the additional issue of הפקעה ממזוזה.

For the גמרא asks there, by a house he is also exempting it from מזוזה, and the גמרא answers that the obligation of putting up a מזוזה is on the dweller, and it is not considered הפקעה.¹⁵ We have thus established that ר"מ maintains יש קנין -

therefore asks:

והא דאמר רבי מאיר בפרק רבי ישמעאל (מנחות דף סו,ב) -

And this which ר"מ stated in ר"י פרק -

תורמין משל עובד כוכבים על של ישראל -

One may separate תרומה from the produce of a נכרי on the produce of a ישראל; this would indicate that ת"מ from פטור is פטור from the produce of the נכרי, for if אין קנין, (and we cannot be החיוב על הפטור); this contradicts what we said previously that ר"מ maintains יש קנין -

responds:

התם איירי כשגדלו ביד ישראל ולהכי מוקי פלוגתייהו¹⁶ במירווח¹⁷ העובד כוכבים ולא ביש קנין -
There we are discussing that it grew by a ישראל,¹⁸ and therefore the גמרא there establishes that their dispute¹⁹ is regarding מירווח העכו"ם²⁰, but not whether יש קנין -

concludes that since ר"מ maintains יש קנין -

וכי פריך הכא²¹ לרבי אלעזר הוה מצי למימר אנא דאמרי כרבי מאיר אלא דמשני²² שפיר:
So therefore when the גמרא here challenged ר"א (who maintains יש קנין) from sources which maintain אין קנין, he could have answered, 'I agree with ר"מ' who maintains יש קנין, but anyway the גמרא answers properly that there is no question from this source.

¹⁵ The obligation of putting up a מזוזה does not depend on the owner of the house, but rather on the one who lives there. Therefore if we sell a house to a נכרי and he lives in the house, there is no הפקעה from מזוזה, since a נכרי is not מחויב in a מזוזה. The same will apply to מעשר, even if we maintain אין קנין (so the field is במעשר), but since the נכרי, who is harvesting the produce is not מחויב במעשרות, it is not considered הפקעה ממעשרות. However if we maintain הפקעה ממעשרות, because previously when the ישראל owned it, whoever planted that field is considered מחויב במעשרות, but now that the נכרי owns it (and we maintain יש קנין), even if a ישראל plants it he will be פטור. הפקעה ממעשרות, therefore the sale to a נכרי is considered ממעשרות.

¹⁶ ישראל. to a נכרי from a תורם and maintain that one may not be תורם from a נכרי to a ישראל. argue with ר' יוסי ור"ש.

¹⁷ mean smoothing out the pile of grain. It is at this point when there is a חיוב to separate תרומה.

¹⁸ The ישראל grew the grain (so there is no issue of קנין, etc.), however it was sold to a נכרי and he did the מירווח.

¹⁹ The גמרא introduces the abovementioned dispute (footnote # 16) saying מירווח עכו"ם תנאי היא.

²⁰ פוטור is מירווח עכו"ם maintain ר"י ור"ש פוטור while מירווח עכו"ם maintains ר"מ.

²¹ See רש"י who comments that we do not find any question on ר"א. Rather תוספות may mean that when the רבה brings his proof (by saying לה אמינא), this presents a difficulty for ר"א. Regarding this (implicit) question, ר"א could have said that he follows the view of ר"מ.

²² See footnote # 21. The גמרא refutes the proof of רבה, by saying מי מפקרי דעכו"ם.

Summary

יש קנין maintains ר"מ. סוריא except in אין קנין maintains רבה.

Thinking it over

²³ Why does not תוספות answer that the השואל in גמרא from the רבה asks on תוספות in גמרא is discussing סוריא where רבה agrees that יש קנין (as תוספות answered before)?!

²³ See footnote # 7.